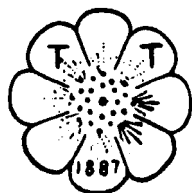

REINROSA SOM TRONDHJEMS TURISTFORENINGS EMBLEM

Av Trond Kristoffersen

Trondhjems Turistforening har valgt reinrosa som sin logo eller emblem. Når skjedde det og hva var bakgrunnen for valget? I publikasjoner fra turistforeningen de senere årene har det stått lite om bakgrunnen for valget. Forhistorien til valget av reinrosa som emblem er heller ikke omtalt i praktboka om Trollheimen med Karl H. Brox som redaktør (Gyldendal Forlag 1983, 2. utgave 1989). Jeg har derfor prøvd å finne svaret ved å gå gjennom turistforeningens gamle arkiver. I praksis vil det si gamle årbøker og årsberetninger. I de første årene utarbeidet turistforeningen kun en årsberetning. Fra og med foreningens 40 års jubileum i 1927 ble det laget en egen årbok. Årsberetningen (for året før) var en del av innholdet i årboka.

Forhistorien til foreningens emblem begynner for nærmere 90 år siden. Temaet ble første gang berørt i årsberetningen for 1913. Medlemmene ønsket et eget merke som et tegn på sitt medlemskap i foreningen. Årsberetning 1913 side 2: *"Generalmajor Strugstad henstillet til bestyrelsen at ta under overveielse om der ikke burde anskaffes et merke for foreningens medlemmer"*.

Trondhjems Turistforening hadde ved begynnelsen av 1913 355 medlemmer. Medlemsantallet var økt til 382 ved slutten av 1913, derav 1 æresmedlem og 3 livsvarige medlemmer.

Arbeidet med å anskaffe et merke til medlemmene ble fulgt opp de nærmeste årene. Merket fikk navnet Turistknappen. Foreningen fikk laget flere utkast til et egnet merke.

I årsberetningen for 1915, er det uttalt: *"Allerede før generalforsamlingen i 1915 hadde bestyrelsen faat arkitekt Stabell til at levere utkast til en knap, en stilisert isranunkel (renblom). Om farverne, som var valgt efter tegning i Flora Danica, var der tvil inden bestyrelsen, og utkastet ble derfor forelagt et par særlig kyndige, som ogsaa fandt dem mindre heldige. Man har derfor ikke vovet at bli staaende med dette utkast, men har fått utarbeidet et nyt. Begge vil bli forelagt for næste generalforsamling"*.

Arbeidet med utformingen av foreningens merke (Turistknappen) fortsatte. I foreningens neste årsberetning er det uttalt: *"Til forrige generalforsamling forelaa et av konservator dr. H. Broch utkast til merke for foreningen – en stilisert renblom. Da utkastet har vundet almindelig bifald, har bestyrelsen latt det utføre i emaille, og vil framlegge det paa kommende generalforsamling"* (årsberetning 1916, side 11).

Ifølge årsberetningen for 1916, skal foreningens merke ha form av en stilisert isranunkel – en renblom. Isranunkel er en fornorskning av det latinske navnet *ranunculus glacialis* – på norsk *issoleie*. Navnet isranunkel brukes fortsatt på Vestlandet. Renblom er et annet navn på *issoleie*. Blomsten var derfor ikke en reinrose, men en *issoleie*.

Foreningens emblem (Turistknappen) ble første gang trykt på framsiden av årboken for 1927, (med årsberetning for 1926). Den viser en reinrose. Turistknappen kunne blant annet kjøpes i gullsmedforretninger. I årboka til 40

års jubileet i 1927, er det uttalt:
"Foreningens merke – en renblom – i emalje er at faa hos guldsmed Staudemann til en pris av kr. 3,00" (årbok 1927 side 96).

Ved utarbeidelse av foreningens merke og emblem har det tydeligvis vært en sammenblanding av navnet reinrose og renblom. Utgangspunktet var at foreningens merke skulle være en renblom (issoleie), men det ferdige utkastet viser en reinrose. Foreningen har etter hvert blitt klar over sammenblandingen. Ved reklame for Turistknappen ble henvisningen til renblom etter hvert tatt vekk. I årsberetningen for 1929, er det uttalt "Turistknappen fåes som før hos guldsmed Staudemann. Pris kr. 2,00".

Tildeling av foreningens hederstegn

Foreningens hederstegn – Reinrose med gull eikekrans – ble første gang utdelt i forbindelse med 40 års jubileet i 1927. Utdelingen fant sted 16. desember 1927 og tilfalt følgende seks personer (årsberetningen for 1927 i årboka for 1928, side 88):

Direktør Carl Schulz
 Rektor Axel Sommerfelt
 Kjøpmann Olaf Grilstad
 Direktør Kåre S. Klingenberg
 Gårdbruker Ola Stugudal
 Hyttevertinne Anne A a

øyekast kan plantene virke like, men både voksested og andre kjennetegn skiller plantene fra hverandre.

Issoleie (*Ranunculus glacialis*)

Issoleie er prototypen på en barsk fjellplante. Den trives godt på de mest ugjestmilde og karrige voksesteder. Issoleie har høyderrekorden i Norge. Den er funnet på Galdhøpiggen i en høyde av 2.370 moh. Issoleie tilhører soleiefamilien og er vanlig i fjellstrøk over hele landet. Den er flerårig og har en høyde på 10-15 cm. Planten vokser på snøleier og andre våte steder. Det latinske navnet *ranunculus* betyr "liten frosk" og sikter på det våte voksestedet. *Glacialis* betyr "som vokser ved breen".

Issoleie. Foto: Trond Kristoffersen

Issoleie har seks kronblad. De er først hvite, men blir etter hvert mer og mer rødlig i farge. Både kronblad og begerblad sitter fast på planten lenge etter at blomstringen er over. Som alle planter i soleiefamilien er den giftig. Den er likevel ikke mer giftig enn at reinen liker den godt som beite. Den ble derfor også kalt for renblom eller reinblom. Peter Chr. Asbjørnsen nevner til og med planten i sin epistel "Reensdyrjagt i Rondarne". Her er det nevnt at skytterne kikket etter nylig avbitte issoleiestilker for å lokalisere reinsdyrene.

Reinrose (*Dryas octopetale*)

Reinrose er en av de mest iøynefallende plantene i fjellet. Den finnes ikke overalt, men der den vokser, opptrer den som regel i store mengder. En reinrosehei – med tusen av blomstrende individer – er en stor skjønnehetsopplevelse. Den blomstrer tidlig og er derfor som regel mer eller mindre avblomstret når de fleste turistene kommer til fjells.

Reinrosa tilhører rosefamilien. Planten er egentlig en dvergbusk. Den ligger som regel helt nede på bakken og kan danne store matter. Stammene kan bli opptil 1 cm tykke. Reinrosa kan bli svært gammel – en alder på 100 år er konstatert. Den finnes fra Ryfylke til Finnmarksvidda. Høyderrekorden er på 2.275 moh. Den vokser primært i fjellet, men finnes også enkelte steder i lavlandet blant annet i Snåsa. Reinrose finnes i store mengder i den sentrale delen av Trollheimen og har også mange voksesteder i Sylan.

Bladene minner i sin form om eikeblad, derav det latinske navnet *dryas*. *Dryas* er avledet av

Reinrosa. Foto: Trond Kristoffersen

det greske ordet *dryas* som betyr eik. *Octopetale* betyr "med åtte kronblad".

Reinrose er en interessant plante på mange måter. For det første vokser den på tørre voksesteder, heier, rabber og rygger. Den krever kalk og er derfor en betydningsfull indikator for andre kravfulle arter. Finner en først reinrose, vil en som er regel finne andre interessante fjellplanter. For det andre er den en pionerplante. Reinrose var sammen med blant annet rødsildre og enkelte vierarter, en av de første plantene som erobret nytt land i Norge etter istiden. Dette er dokumentert ved å studere fossiler. Frø og blader har blåst ut i tjonner og grunne vann og blitt innleiret i slam. Bladenes spesielle form gjør det lett å kjenne dem igjen i fossil tilstand.